



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Jany Palkovské a soudkyň JUDr. Zuzany Ihnátové a JUDr. Evy Placzkové ve věci

žalobců:

- a) [redacted]
sídlem [redacted]
- b) [redacted]
narozený [redacted]
bytem [redacted]
- oba zastoupení advokátem [redacted]
sídlem [redacted]

proti
žalované:

[redacted] IČO [redacted]
sídlem [redacted]
zastoupená advokátem [redacted]
sídlem [redacted]

o vyklizení nemovitostí a částku 100.000 Kč, případně o zaplacení náhrady 100.000 Kč a určení vlastnického práva k nemovitým věcem

k odvolání žalobců proti rozsudku Okresního soudu v Bruntále č. j. 17 C 155/2021-460 ze dne 21. 4. 2022

takto:

- I. Rozsudek okresního soudu se v odstavci I. výroku **potvrzuje**.
- II. Rozsudek okresního soudu se v odstavcích II. a III. výroku **mění takto:**

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálinkášová.

Žalobci a) a b) jsou povinni zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši **27.643 Kč** do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalované.

Žalobce a) je povinen zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši **13.822 Kč** do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalované.

III. Žalobci a) a b) jsou povinni zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši **15.315 Kč** do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalované.

IV. Žalobce a) je povinen zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši **7.657 Kč** do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalované.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl žalobu žalobců a) a b) na stanovení povinnosti žalované vyklidit a předat žalobcům nemovitosti – pozemky v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] v kat. území [redacted], v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] u [redacted] v kat. území [redacted] v kat. území [redacted] zaplatit žalobcům částku 100.000 Kč do šesti měsíců od právní moci rozsudku, zamítl žalobu pro případ, že soud nevyhoví uvedenému žalobnímu návrhu, aby byla stanovena povinnost žalované zaplatit žalobcům peněžitou náhradu za nemovitosti ve výši 100.000 Kč a zamítl žalobu na určení, že žalobce a) je vlastníkem označených nemovitostí (odstavec I. výroku), uložil žalobcům a) a b) povinnost zaplatit žalované společně a nerozdílně náhradu nákladů řízení ve výši 31.785,49 Kč (odstavec II. výroku), uložil žalobci a) povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 16.456 Kč (odstavec III. výroku), uložil žalobcům a) a b) povinnost doplatit soudní poplatek na účet Okresního soudu v Bruntále ve výši 5.000 Kč (odstavec IV. výroku).
2. Rozsudek v odstavcích I. až III. výroku napadli včas podaným odvoláním oba žalobci a domáhali se jeho zrušení a vrácení věci zpět soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popř. se domáhali změny napadeného rozsudku tak, aby žalobě bylo v celém rozsahu vyhověno. Okresnímu soudu vytýkali, že případ nehodnotil individuálně a odmítl se věcí zabývat, neboť prý není v jeho kompetenci posoudit zejména otázku, zda byla nemovitost předmětem konfiskace prováděné státními úřady před datem 25. 2. 1948. Stanovisko Pléna Ústavního soudu č. st. 21/05 ze dne 11. 2005 (dále jen „Stanovisko“) nelze v dané věci použít. Vztahuje se totiž na spory, kdy k zániku vlastnického práva došlo před datem 25. 2. 1948. Napadeným rozsudkem soud žalobcům odepřel spravedlnost; důkazy jimi navržené odmítl provést. Názor vyjádřený ve Stanovisku nemohl být přijat „jednou pro vždy“. Žalobu o vydání nemovitosti žalobci nepodali pouze s tvrzením o svém vlastnickém právu k pozemku, nýbrž z důvodu imunity hlavy státu a imunity státu. Jurisdikční a exekuční imunita se vztahovala na knížete Františka Josefa II., právního předchůdce a) žalobkyně (dále jen „kníže“). Rozhodnutí o konfiskaci jeho majetku nemohlo být proto vykonáno. Jakákoli rozhodnutí vydaná v neprospěch knížete či faktický zásah do jeho vlastnického práva jsou podle mezinárodního práva nepřipustné. Okresní soud se dostatečně nezabýval otázkou, zda stát nemovitost převzal a drží ji po právu. Z výpisů z katastru nemovitostí právní titul k vlastnictví či užívání věci pro stát neplyne. Konfiskace majetku státem byla veřejnoprávním aktem, a neobstojí proto argumentace, že imunita hlavy státu nechrání vlastníka věci před aplikací soukromoprávních předpisů upravujících pravidla nabývání a zcizování majetku. V mezinárodním obyčejovém právu neexistuje výjimka z absolutního pojetí imunity hlavy státu, a je tedy nerozhodné, zda se jednalo o soukromý či veřejný majetek knížete, zda panovník cizího státu jednal při výkonu veřejné moci, nebo jako soukromá osoba. Imunita hlavy státu je jedním ze základních pilířů mezinárodního práva reflektujícího klíčový význam hlavy státu pro udržování mezinárodních vztahů. Imunita knížete měla za následek nicotnost textu (patrně textu konfiskační vyhlášky) a jeho nevykonatelnost. Okresní soud neřešil, zda

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálinkášová.

nemovitost přešla z knížete na a) žalobkyni, zda došlo k zániku vlastnického práva knížete a kdy se tak stalo. Text konfiskační vyhlášky byl sepsán neexistujícím správním orgánem a nevyvolal právní účinky. Nicotnost konfiskační vyhlášky nelze zhojit, a to ani rozhodnutím nadřízeného správního orgánu; jedná se o tzv. paakt. Nemovitost je tak nadále ve vlastnictví a) žalobkyně a jejího právního předchůdce (knížete). Okresní soud ovšem odmítl konfiskační vyhlášky hodnotit z hlediska jejich procesních vad či věcné správnosti. Podle § 135 odst. 2 o. s. ř. měl z rozhodnutí správního orgánu vycházet a současně se vypořádat se všemi významnými námitkami; namísto toho závěry správního orgánu jen mechanicky převzal. Rozhodnutím správního orgánu přitom není vázán bezvýhradně. Nepřipustil důkazy opaku ke tvrzením obsaženým v textu konfiskačních vyhlásek. Při řešení prejudiciální otázky národnosti kníže vycházel nepřipustně z ničím nepodložené notoriety. Důkaz, že se kníže přihlásil k německé národnosti, nebyl předložen. Správní orgán nebyl oprávněn deklarovat národnost knížete vlastním, navíc ničím nepodloženým prohlášením, neboť to zákon neumožňoval. O národnosti knížete nebylo nikdy příslušnými státními orgány pravomocně rozhodnuto. Národnost nemůže být fyzické osobě vnucena správním či soudním rozhodnutím; určuje se subjektivním prohlášením dotyčné osoby. Se závěrem Stanoviska, že obecné soudy nemají pravomoc přezkoumat správní rozhodnutí, žalobci nesouhlasili. Řada dobových listin, konkrétně potvrzení MNV ve [redacted] a potvrzení švýcarské ambasády, jednoznačně prokazují, že kníže byl jako právní předchůdce a) žalobkyně národnosti lichtenštejnské. Citované listiny tak vyvracejí závěr, že pozemek přešel na stát ex lege. Žádná ze zákonných podmínek dle Dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. (dále také jen „Dekret“) nebyla splněna. „Soud tím propůjčil účinky spravedlivého procesu a rezignoval na přezkoumání žaloby v soudním řízení“, aniž vysvětlil, z jakého důvodu zamítl důkazy žalobci navržené. Státní orgány neměly pravomoc rozhodovat o hlavě cizího státu. Pravomoc rozhodovat o pozemku náležela příslušnému Ministerstvu zemědělství (v součinnosti s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí), nikoli národním výborům. Nemovitosti knížete se nacházely na území třech zemí a mnoha správních okresů. Konfiskační vyhlášky trpěly nedostatky formálními i obsahovými. V roce 1947 se Nejvyšší správní soud dozvěděl o těchto nedostatcích, o protiprávních krocích vedených vůči knížeti a hodlal rozhodnout v jeho prospěch, avšak po únoru 1948 bylo takové rozhodnutí vyloučeno. Žalobci detailně popisovali průběh tehdejšího řízení u Nejvyššího správního soudu (ve věci týkající se odnětí majetku knížete) v době po nástupu totality, kdy byla v důsledku politického tlaku na soudce výsledně zamítnuta stížnost knížete směřující ke zrušení konfiskační vyhlášky Zemského národního výboru v Brně. K důvodům k vyloučení účinků Stanoviska žalobci dále uvedli: Účelem Stanoviska byla ochrana třetích osob odlišných od státu před nároky původních vlastníků připravených o vlastnická práva před datem 25. 2. 1948. V nyní projednávané věci je jako vlastník pozemku zapsán až dosud stát, nikoli soukromá osoba, která nabyla vlastnické právo od státu v dobré víře. Ochrana dobré víry nabyvatele je proto vyloučena. Okresní soud se ostatně otázkou dobré víry nezabýval. Stát se dopustil nezákonného zabránění majetku, a nelze mu poskytnout občanskoprávní ochranu. Stanovisko konzervovalo stav, kdy stát není vlastníkem věci, avšak původním vlastníkům není umožněno podávat žaloby na určení vlastnického práva nad rámec restitučních předpisů. Soud se nevypořádal s možností mimořádného vydržení pozemku, který stát užívá bez právního titulu. Plynutí času nemůže být samo o sobě důvodem k odnětí vlastnického práva původnímu vlastníku. Nárok na vydání nemovitosti je nepromlčitelný. Absence dobré víry státu v letech 1945-1948 je evidentní. Ochrana dobré víry může být navíc poskytována pouze osobám odlišným od státu, jeho organizačních složek a státních podniků. Držba pozemku státem není řádná, pravá a poctivá. Vláda Lichtenštejnské knížectví opakovaně upozorňovala Českou republiku, že ČR nemovitosti zadržuje neoprávněně, v rozporu s vnitrostátním i mezinárodním právem. Stát uzavřel s ostatními spojeneckými a neutrálními zeměmi dohody, na jejichž podkladě poskytl občanům těchto zemí náhradu za odňatý majetek. Okresní soud neprovedl důkazy ke tvrzení, že pozemek byl

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálínkásová.

zkonfiskován (tj. že šlo o vlastnictví knížete a zemědělský majetek) a individuální správní akt splňoval podmínky stanovené Dekretem. Institut žaloby na vyklizení věci nelze restitučními předpisy omezit. Zabavení majetku patřícího původně knížeti nesledovalo legitimní cíl, nebylo provedeno ve veřejném zájmu a nebylo přiměřené. Výpisy z katastru nemovitostí předložené žalobci dokládají, že vlastníkem pozemku byl ke konci 2. světové války kníže a majetek přešel děděním na a) žalobkyni. Stanovisko limituje použití vlastnických žalob dle obecného právního předpisu v relaci k restitučním předpisům přijatým k nápravě některých křivd z doby nesvobody (1948-1990), avšak restituční předpisy na daný případ nedopadají; neupravují totiž důsledky porušení práva mimo uvedené období. Nástroje ochrany vlastnického práva dle obecné občanskoprávní úpravy, existující v právních řádech od dob práva římského, je tak namíste v této věci použít. Stanovisko přijaté v roce 2005 změnilo po více než 12 letech od přijetí restitučních předpisů jejich podstatu. Konstatovalo nedostatek pravomoci soudů projednat vlastnické žaloby původních vlastníků. Jinak řečeno, Stanovisko omezilo vlastnická práva žalobců, a ocitlo se tak v rozporu s právem mezinárodním. Okresní soud aplikoval restituční předpisy, konkrétně zákon č. 229/1991 Sb., o půdě, ačkoli se žalobci jejich použití nedovolávali, neboť kníže a b) žalobce jako hlavy cizího státu nemohli nabyt české občanství. V roce 1996 Výbor OSN pro lidská práva označil podmínku občanství při uplatňování nároků obětmi konfiskace za neslučitelnou se zákazem diskriminace, neexistuje-li dostatečný důvod pro odlišný přístup k těmto osobám. Žalobci na podporu svého názoru odkazovali na starší judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu ČR vydanou před přijetím Stanoviska, vážící se k otázkám podmínky státního občanství a možnosti uplatnit ochranu vlastnického práva formou žaloby na vydání věci či žaloby na určení vlastnického práva. Napadený rozsudek má podle nich za následek porušení principu rovnosti před zákonem. Aplikace Stanoviska je ve svém důsledku diskriminační, neboť vede k odlišnému zacházení se žalobci ve srovnání s osobami, které se domáhaly ochrany svých vlastnických nároků před přijetím Stanoviska, tj. před rokem 2005, a soudy jejich žaloby projednaly. K ochraně vlastníků se nyní přistupuje v závislosti na tom, kdo do jejich vlastnického práva zasáhl. Zásahy provedené státem se staly bezrestnými; stát za své protiprávní jednání z minulé doby dle Stanoviska neodpovídá. Okruh oprávněných osob byl státem vymezen pouze pro účely restitučního řízení. Restituční předpisy nestanovily, že stát nabyt vlastnické právo také k nemovitostem, jejichž původní vlastník není osobou oprávněnou dle restitučních předpisů. Toliko osoba oprávněná nemůže požadovat navrácení majetku mimo rámec restitučních předpisů. Okresním soudem provedený zjednodušující výklad Stanoviska podaný v rozporu s čl. 11 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zakládá novou křivdu, neboť žalobci se nemohou svých práv nijak domoci. K zásahu do vlastnického práva knížete sice došlo před převzetím závazků plynoucích z Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, avšak věc má být rozhodnuta podle současně platné právní úpravy. Okresní soud nevysvětlil, proč není ochoten připustit průlom časové hranice k nápravě majetkových křivd způsobených v době nesvobody, když v případě židovského majetku tak učinil. Právním podkladem pro rozhodnutí má být dle žalobců § 1040 o. z. Žalobu na vyklizení pozemku hodnotil okresní soud jako nedůvodnou pro údajnou absenci naléhavého právního zájmu žalobců na určení vlastnického práva k pozemku; není-li prý a) žalobkyně vlastníkem nemovitosti, nemůže se úspěšně domáhat jejího vyklizení. Žalobci přitom uplatnili nárok na vyklizení pozemku ve smyslu § 1040 o. z. jako nárok primární a nárok na vydání určovacího rozhodnutí jako subsidiární. Reivindikační žaloba není zákonem omezena z hlediska časového či procesního. Závěry Stanoviska jsou použitelné pouze v řízeních zahájených žalobou o určení vlastnictví. Nesprávný je rovněž výrok o zamítnutí nároku na finanční náhradu, neboť je založen na vadném závěru o absenci vlastnického práva žalobců k pozemku. Napadeným rozsudkem okresní soud konfiskoval pozemek v roce 2021, v rozporu s mezinárodněprávním zákazem zcizování majetku cizinců bez náhrady. V důsledku porušení uvedeného zákazu, platného již před rokem 1945, byl stát povinen poskytnout cizincům náhradu za zkonfiskovaný majetek dodatečně. Žalovaná neprokázala, že v rozhodné době existovalo pravidlo mezinárodního obyčejového práva týkající se sebezáchovy nebo krajní nouze, které by

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálinskásová.

ospravedlňovalo zabránění nemovitostí knížeti. Nebyla tu tedy žádná okolnost vylučující protiprávnost takového postupu. [redacted] se stalo jediným státem, se kterým Česká republika neuzavřela tzv. náhradovou smlouvu. Odnětí nemovitosti státem představuje protiprávní akt zakládající odpovědnost státu dle mezinárodního obyčejového práva. Soudy jsou povinny jednat tak, aby protiprávní stav neprodlužovaly, ukončily jej a jeho následky odčinily navrácením do původního stavu. S těmito námitkami žalobci navrhli změnu napadeného rozsudku v tom smyslu, že soud jejich žalobě vyhově.

3. Žalovaná v podaném vyjádření navrhovala potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. Považovala za správný závěr okresního soudu, že na straně žalobce a) není dán naléhavý právní zájem na požadovaném určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem, z čehož následně vyplývá nedůvodnost ostatních požadavků žalobců na vyklizení nemovitostí a zaplacení peněžité náhrady. Soud prvního stupně dle jejího názoru správně aplikoval závěry ustálené judikatury reprezentované stanoviskem pléna Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, neboť tyto ustálené judikované závěry se plně uplatní též na případ žalobců. Ztotožnila se s procesním postupem, skutkovými zjištěními i právním závěrem soudu prvního stupně. Poukázala na to, že žalobci sice již v žalobě konstatovali, že se nedomáhají vydání věcí dle restitučních předpisů, zároveň však žaloba směřuje ke zpochybnění právního a faktického stavu trvalé existujícího již od roku 1945. Základní žalobní argumentací je totiž zpochybnění konfiskace majetku [redacted], panujícího knížete z [redacted] který zemřel [redacted] dle Dekretu prezidenta republiky č. 12/45 Sb. Poukázala na to, že z časového hlediska byly cílem restitučního zákonodárství krivdy způsobené v rozhodném období po 25. 2. 1948, kdy došlo k převzetí moci ve státě komunistickým režimem až do roku 1989. Vyjádřil-li zákonodárce vůli odčinit krivdy přesně vymezené z věcného i časového hlediska, lze dospět k závěru, že jiné krivdy se neodčínují. V řízení před soudem prvního stupně bylo prokázáno, že československý stát nabyl vlastnické právo k předmětným nemovitostem konfiskací dle Dekretu č. 12/1945 Sb., právním důvodem konfiskace majetku byl dekret samotný a jeho účinností přecházel konfiskovaný majetek na stát, tj. dnem 23. 6. 1945. Dále pak odkázala na ustálenou judikaturu Nejvyššího a Ústavního soudu a navrhla potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného.
4. Podáním ze dne 29. 11. 2022 se žalobci domáhali přerušení odvolacího řízení ve smyslu § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. do rozhodnutí o stížnosti č. 35738/20 podané dne 19. 8. 2020 Lichtenštejnským knížectvím proti České republice u Evropského soudu pro lidská práva (dále jen stížnost), protože probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu. Poukazovali na unesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice, který usnesením č. j. 18 Co 270/2021-1274 ze dne 31. 10. 2022 v obdobné věci řízení přerušil do doby konečného rozhodnutí ESLP o stížnosti.
5. Odvolací soud návrh na přerušení řízení ze dne 29. 11. 2022 zamítl. Z obsahu stížnosti shora označené bylo zjištěno, že [redacted] stížnost podalo s cílem uplatnit mezinárodní odpovědnost České republiky za systematické porušování základních práv lichtenštejnských státních příslušníků, která jsou garantována Úmluvou a Protokolem č. 1. Tato práva včetně zákazu etnické diskriminace, práva na spravedlivý proces a práva na soukromý a rodinný život byla porušena řadou nedávných a stále probíhajících soudních a správních úkonů, které byly provedeny v kontextu koordinované snahy českých orgánů připravit lichtenštejnské státní příslušníky o jejich majetková práva ve prospěch České republiky.
6. Odvolací soud své zamítavé rozhodnutí ohledně označeného návrhu odůvodňuje tím, že nelze vůbec předjímat, jak dlouho bude řízení o stížnosti u Evropského soudu pro lidská práva trvat a v jakém časovém horizontu soud rozhodne. Dle názoru odvolacího soudu nelze na dobu neurčitě dlouhou založit právní nejistotu účastníků, především žalované a vyčkávat, jak dopadne shora označené řízení. Nelze pominout, že v skutkově zcela obdobné věci, pouze týkající se jiných žalovaných a jiných pozemků rozhodl Nejvyšší soud usnesením č. j. 22 Cdo 815/2021-1151 ze dne 13. 12. 2021 a odmítl dovolání žalobců a) a b) proti rozsudku Krajského soudu

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálincásová.

- v Praze č. j. 30- Co 83/2020-863 ze dne 23. 9. 2020, kterým byl potvrzen zamítavý rozsudek o obdobně vznesených nárocích Okresního soudu v Kolíně ve věci sp. zn. 19- C 318/2018. Rovněž Ústavní soud rozhodl o odmítnutí ústavní stížnosti ve věci sp. zn. III. ÚS 2130/17 ze dne 20. 2. 2020, kterou podala nadace [v předmětném řízení žalobkyně a]) proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 22 Cdo 4705/2016-442, rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 30- Co 86/2016-340 a rozsudku Okresního soudu Praha-východ č. j. 20 C 70/2014-231, kdy v tomto rozhodnutí Ústavní soud se přihlásil k závěrům pléna Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 ze dne 1. 11. 2005. Toto stanovisko neshledal překonaným. Ústavní stížnost byla odmítnuta.
7. Odvolací soud je toho názoru, že s ohledem na závěry Nejvyššího soudu a Ústavního soud nejsou splněny podmínky pro přerušení řízení a vyčkávání po bližší neurčitou dobu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva o označené stížnosti, a to s výsledkem, který rozhodně nelze předjímat. Ve smyslu § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. byl návrh na přerušení řízení zamítnut.
 8. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek v odstavcích I. – III. výroku včetně řízení předcházejícího jeho vydání a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.
 9. V řízení se vyskytl mezinárodní prvek, okresní soud se proto správně nejprve zabýval mezinárodní příslušností soudů České republiky věc projednat. K tomu upřesňuje odvolací soud, že při absenci mezinárodní smlouvy mezi [redacted] a [redacted] příslušnost českých soudů plyne z čl. 24 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I bis) s ohledem na přednostní aplikaci nařízení před vnitrostátním právem, kterým je zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním č. 91/2012 Sb. Odvolací soud dále souhlasí se závěrem okresního soudu, že je dána pravomoc českých soudů, neboť jde o spor, který vyplývá z poměrů soukromého práva a žalobci vystupují ve sporu jako soukromé osoby. Podáním žaloby u českého soudu sami žalobci projeví vůli se pravomoci českého soudu podrobit, a to i žalobce b) jako [redacted]. Projednáním a rozhodnutím této věci české soudy do suverenity [redacted] nepřipustně nezasahují, jak již uvedl okresní soud, neboť jde o spor, který vyplývá z poměrů soukromého práva, spor mezi státy předmětem tohoto řízení není. Okresní soud rovněž v této souvislosti správně poukázal na závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007 a ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3095/2017.
 10. Okresní soud provedl dokazování listinami, z provedených důkazů učinil skutková zjištění uvedená v odstavcích 8. – 16. odůvodnění, odvolací soud tato skutková zjištění přejímá jako zcela správná a v úplnosti na ně odkazuje. Lze pouze upřesnit, že ohledně předmětných nemovitostí je v katastru nemovitostí zapsána jako vlastník [redacted] právo hospodaření náleží [redacted].
 11. Lze shrnout skutkový závěr, že československý stát se chopil držby pozemků v původním vlastnictví [redacted] na základě Dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 (dále jen Dekret). Právní předchůdce žalobce [redacted] byl dle citovaného dekretu vyhláškou bývalého ONV v Olomouci ze dne [redacted] č. j. [redacted] označen za osobu německé národnosti. Konfiskaci se bránil neúspěšně, nemovitosti proto přešly do vlastnictví státu ke dni účinnosti Dekretu, tj. k datu [redacted]. Ke stejnému datu zaniklo vlastnické právo právního předchůdce žalobců k pozemkům. Předmětné pozemky tedy jmenovaný původní vlastník nemohl převést věnovací listinou ze dne [redacted] a žalobkyni a).
 12. K právním závěrům okresního soudu, s nimiž lze zásadně souhlasit, odvolací soud upřesňuje: **Naléhavý právní zájem na vydání rozsudku o určení právního poměru či práva, který v projednávané věci absentuje,** je dle § 80 o. s. ř. **nezbytným procesním předpokladem** věcného projednání žaloby. Podle ustálené judikatury soudů je naléhavý právní zájem na takovém určení dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálinkášová.

- bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti. Určovací žaloba je tedy preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu, přičemž platí, že takový závěr je podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se žaloba domáhá a vůči komu žaloba o určení směřuje.
13. Od naléhavého právního zájmu na požadovaném určení je třeba odlišovat věcnou legitimaci účastníků řízení. Aktivní věcná legitimace je vystižena identifikací rozhodného hmotněprávního vztahu, o jehož (preventivní) určení potřeby ochrany žalobce jde, zatímco naléhavý právní zájem se váže k otázce, zda určovací žaloba může být způsobilým procesním instrumentem ochrany práva (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 2506/2008 ze dne 9. 12. 2008). Je nutno rozlišovat mezi aktivní věcnou legitimací a existencí naléhavého právního zájmu. Aktivní věcná legitimace a naléhavý právní zájem v tomto smyslu nejsou splývajícími právními pojmy a z existence jednoho nelze bez dalšího dovozovat existenci druhého (NS sp. zn. 28 Cdo 3889/2008).
 14. Není proto správná úvaha okresního soudu v odstavci 21. odůvodnění napadeného rozsudku, totiž že předpokladem úspěšnosti žaloby o určení „jsou po procesní stránce skutečnosti, že účastníci mají věcnou legitimaci“. Pro rozpor s citovanými judikaturními závěry současně neobstojí závěr okresního soudu, že a) žalobkyně byla k podání žaloby aktivně legitimována. Logicky totiž odporuje ostatním správným právním úvahám, jak byly v dalších pasážích napadeného rozsudku vyloženy. Nebyla-li zmíněná procesní podmínka, tj. existence naléhavého právního zájmu, splněna, je vyloučeno zabývat se žalobou v části týkající se určení vlastnického práva a) žalobkyně k pozemku meritorně.
 15. Jinak ovšem odvolací soud nenašel důvod odklonit se při úvaze o naléhavém právním zájmu na vydání požadovaného určovacího rozhodnutí, resp. o jeho nedostatku, od závěrů bohaté judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu ČR, vyjádřených pregnančně za účelem jejich sjednocení ve **Stanovisku Pléna Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 2005, publikovaném pod sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, o obcházení restitučních předpisů žalobami o určení vlastnického práva podle práva občanského**. Se závěry cit. plenárního nálezu žalobci ve velmi rozsáhlém odvolání, stejně jako v průběhu prvostupňového řízení, obšírně polemizovali. Činili tak s argumenty, které lze hodnotit jako převážně zavádějící. S odkazem na řadu rozhodnutí NS ČR a ÚS ČR odvolací soud především zdůrazňuje, že v situaci, kdy je judikaturou již vyřešena otázka obecnějšího charakteru, nemá smysl v řízení přezkoumávat odvolateli formulované otázky dílčí, které nemohou zvrátit již ustálené řešení otázky obecné (viz např. usnesení ÚS ČR ze dne 8. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 2619/15).
 16. **Podle § 1 odst. 1 písm. a) Dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa** (dále též jen „Dekret“), s okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví všech osob německé a maďarské národnosti bez ohledu na státní příslušnost.
 17. **Podle § 1 odst. 2 Dekretu** osobám německé a maďarské národnosti, které se aktivně zúčastnily boje za zachování celistvosti a osvobození Československé republiky, se zemědělský majetek podle odstavce 1 nekonfiskuje.

18. Podle § 1 odst. 3 Dekretu o tom, lze-li připustit výjimku podle § 1 odstavec 2 Dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., rozhodne na návrh příslušné rolnické komise příslušný okresní národní výbor. Pochybné případy předloží okresní národní výbor zemskému národnímu výboru, který je se svým dobrozdáním postoupí ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministrem vnitra.
19. Podle § 2 odst. 1 Dekretu za osoby národnosti německé nebo maďarské jest považovati osoby, které při kterémkoliv sčítání lidu od roku 1929 se přihlásily k německé nebo maďarské národnosti nebo se staly členy národních skupin nebo útvarů nebo politických stran, sdružujících osoby německé nebo maďarské národnosti.
20. Podle § 2 odst. 2 Dekretu výjimky z ustanovení § 2 odstavec 1 tohoto dekretu budou určeny zvláštním dekretem.
21. Žalobci v odvolání znovu zpochybňovali účinky konfiskace majetku právního předchůdce žalobců, s námitkami o nezákonnosti konfiskace a o procesních pochybeních v tehdy vedeném správním řízení (dle dekretu č. 12/1945 Sb.). Ústavní soud ve Stanovisku mimo jiné jasně vyjádřil: „Je-li určovací žalobou napadána konfiskace (její proces, účinky, zákonnost) dle dekretu č. 12/1945 Sb., nebo dekretu č. 108/1945 Sb., případně akty revize první pozemkové reformy, je nutno zdůraznit, že břemeno důkazní zde zatěžovalo vlastníka konfiskovaného majetku, který se proti konfiskaci bránil v tom smyslu, že bylo na něm, aby prokázal, že u něj nejsou zákonné podmínky pro konfiskaci majetku dány, a to v okamžiku konfiskace. Prostřednictvím požadavku na určení vlastnického práva se však týž nebo jeho potomci tohoto zákonného břemene zbavují a přenášejí je na druhou, již tak znevýhodněnou stranu sporu. Pokud by byl v zásadě mimo vymezený rámec časový i věcný připuštěn přezkum veřejnoprávního postupu, jenž byl titulem pro přechod vlastnického práva, znamenalo by to přiznat obecným soudům oprávnění, které v době vydání takového aktu neměly. Např. dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR Rc 187/47 ze dne 5. 2. 1947 nepřislušelo soudům zabývat se otázkou konfiskace (z hlediska splnění zákonných podmínek) ani předběžně. (...) Ani v současné době **soudu nepřisluší, aby v řízení o ochranu vlastnictví posuzoval existenci předpokladů konfiskace podle uvedeného dekretu**“. Pokud by byla zpochybněna lhůta stanovená zákonem k přezkumu správního aktu či jeho účinků, nebylo by žádného limitu věcného a časového, který by bránil dřívějším vlastníkům věci nebo jejich potomkům domáhat se majetku, kterého pozbyli kdykoli v minulosti. Restituční předpisy uvedené lhůty prolomily. Pouze v jejich rámci a za účelem jimi vytýčeným lze některé majetkové křivdy způsobené komunistickým režimem napravit. **„Žalobou o určení vlastnického práva nelze obcházet smysl a účel restitučního zákonodárství. Nelze se účinně domáhat podle obecných předpisů ani ochrany vlastnického práva, k jehož zániku došlo před 25. 2. 1948 a zvláštní restituční předpis nestanovil způsob zmírnění nebo nápravy této majetkové újmy**“. Právním důvodem konfiskace majetku podle dekretu byl dekret samotný. Restituční nároky přiznané ke zmírnění majetkových křivd, způsobených po datu 25. 2. 1948, zákony č. 87/1991 Sb., 229/1991 Sb., 243/1992 Sb. a 403/1990 Sb. byly beneficiem státu přesně vymezeným z hlediska časového a věcného. Evropský soud pro lidská práva ve svých rozhodnutích takto stanovenou hranici nezpochybnil. S odvolací námitkou žalobců, že Stanovisko mělo zajistit pouze ochranu třetích osob, jež nabyly zkonfiskovaný majetek od státu v dobré víře, nelze souhlasit. Námitka, že žalobci se nedomáhali navrácení svého historického majetku dle restitučních předpisů, postrádá právní význam. Nebylo-li možno účinky konfiskace majetku dle dekretu č. 12/1945 Sb. napravit podle restitučních předpisů, neboť takový časový průlom do vlastnických vztahů k nápravě majetkových křivd restituční zákonodárství nedovolovalo, nemohou žalobci dosáhnout nápravy cestou podání žaloby o určení vlastnického práva, nebo žalobou na vyklizení pozemku dle § 1040 odst. 1 o. z.
22. Okresní soud podrobně vyložil závěry týkající se důsledků konfiskace majetku dle poválečných dekretů v odstavcích 34. – 47. odůvodnění svého rozsudku, včetně citací některých pasáží Stanoviska; odvolací soud na ně pro stručnost rovněž odkazuje. Poukazuje zejména na závěr, že

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálinskásová.

- konfiskace byla zákonným aktem, jež nelze posuzovat z hlediska vad na něj navazujících správních rozhodnutí, pokud to není výslovně zákonem připuštěno. Ve věcech konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. zpravidla docházelo ke konfiskaci přímo ze zákona bez správního řízení, byli-li vlastníci věci jako osoba, jejíž majetek podléhal konfiskaci, ze strany státních orgánů označen a jestliže on sám nenavrhl, aby bylo ve správním řízení rozhodnuto, nebo vydání takového deklaratorního rozhodnutí neuznal za potřebné sám správní úřad. Tvrzení o vadách v konfiskačním řízení vydaného rozhodnutí samo o sobě není s to účinky konfiskace zpochybnit, neboť právním útlumem přechodu vlastnického práva zde není tento správní akt, nýbrž dekret samotný. Podrobně okresní soud zdůvodnil taktéž správný závěr, že mimo rámec správního soudnictví není soud oprávněn zkoumat věcnou správnost správního aktu.
23. Rozhodnutí příslušných správních orgánů měla tedy pouze deklaratorní charakter a jejich účinky působily *ex tunc*, tj. ke dni účinnosti Dekretu (viz usnesení NS ČR ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4705/2016). Stát nabyl vlastnické právo k pozemku ke stejnému dni, tj. k datu 23. 6. 1945. Žalobci nemají naléhavý právní zájem na vydání rozsudku o určení vlastnického práva. Nejsou vlastníky pozemku, nemohli se proto účinně domoci jeho vyklizení, stejně jako nemohli uspět se žalobou o náhradu za užívání pozemku. S ohledem na právní titul odnětí vlastnického práva jejich právnímu předchůdci (konfiskaci) nebyli aktivně legitimováni k žalobě o náhradu za odnětí pozemku státem. Žalovaná pozemek užívá jako jeho vlastník, a nelze jej zavázat vydat z tohoto užívání žalobcům – nevládníkům užitek. Námitka, že stát nemovitost převzal bez právního důvodu, byla zjištěnými skutečnostmi jednoznačně vyvrácena.
24. Článek Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod negarantuje právo na obnovení vlastnického práva, nýbrž jen ochranu existujícího vlastnického práva. K absenci náhradové dohody mezi ČR a Lichtenštejnskem týkající se v minulosti odňatého nemovitého majetku se odvolací soud nevyjadřuje, neboť tato problematika přesahuje rámec občanskoprávního sporu. Již konstantní závěr soudů o nemožnosti překonat účinky konfiskace majetku vylučuje přiznat právní relevanci tvrzení, že právní předchůdce žalobců byl ve smyslu mezinárodního práva hlavou neutrálního státu, a mohla na něj dopadat jurisdikční imunita. Evropský soud pro lidská práva přitom respektuje, že vydání Dekretu bylo rovněž z hlediska mezinárodního práva legálním a legitimním aktem.
25. Dekret prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. dopadal na tam uvedené osoby bez ohledu na státní občanství; zásada, že lze poskytnout ochranu jen skutečnému vlastníkovvi, též platí bez ohledu na státní příslušnost. Křivdy, ať již skutečné nebo domnělé, učiněné před 25. 2. 1948, se neodčínují, nestanoví-li to zvláštní zákon; to platí jak pro občany České republiky, tak i pro občany jiných států. Žalobcům soud neodepřel právo na ochranu vlastnictví podle obecných předpisů, realizace tohoto práva – tak, jako v případě jakéhokoli jiného účastníka - však předpokládá, že bude v řízení prokázáno jeho vlastnictví (resp. skutečnosti jej zakládající), což se nestalo; bylo naopak prokázáno, že došlo ke konfiskaci, kterou pozemek nabyl do vlastnictví stát. Konfiskovaný majetek nemohla a) žalobkyně nabýt z dědictví po knížeti.
26. Nepřípadná byla odvolací argumentace, že okresní soud odmítl žalobu projednat pro údajný nedostatek pravomoci soudu. Okresní soud totiž žalobu (o určení vlastnického práva, o vyklizení pozemku a o peněžitou náhradu) projednal a rozhodl o ní meritorně (se závěrem, že žalobci nemohou se žalobou podanou s využitím občanskoprávních prostředků ochrany vlastnického práva a s dalšími souvisejícími nároky uspět, jestliže restituční předpisy nestanovily možnost zmírnění či nápravu tvrzené újmy). Stručně řečeno, není-li žalobce a) vlastníkem předmětných nemovitostí, nemohou se žalobci a) a b) domáhat jejich vyklizení a předání a nemůže jim být vyplacena jakákoliv peněžitá náhrada.
27. Přisvědčit nelze ani odvolací námitce, že okresní soud porušil právo žalobců na spravedlivý proces. V odůvodnění napadeného rozsudku se zevrubně vypořádal se žalobní argumentací

a pečlivě objasnil závěry skutkové i právní; žádná procesní práva nebyla žalobcům podle obsahu spisu upřena.

28. Okresní soud postupoval správně, neprovedl-li žalobci navržené důkazy, zejména ve vztahu k existenci podmínek pro konfiskaci, neboť není-li oprávněn přezkoumávat věcnou správnost konfiskačních vyhlášek, navržené důkazy nemohly mít vliv na rozhodnutí ve věci a z tohoto pohledu by dokazování v uvedeném rozsahu bylo nadbytečné.
29. S odkazem na shora uvedené závěry bylo napadené rozhodnutí v odstavci I. výroku potvrzeno jako věcně správné ve smyslu § 219 o. s. ř.
30. Odvolací soud změnil výroky v odstavcích II. a III. týkající se náhrady nákladů řízení. Žalobci a) a b) uplatnili v řízení celkem 3 nároky: žalobce a) nárok na určení, že je vlastníkem předmětných nemovitostí, žalobci a) a b) společně nárok na vyklizení předmětných nemovitostí a zaplacení částky 100.000 Kč. V řízení procesně úspěšná žalovaná má právo na náhradu nákladů řízení účelně vynaložených, což představuje odměna zastupujícího advokáta a náhrada jeho hotových výdajů. Za nárok na určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem činí v souladu s § 9 odst. 4 písm. b) vyhl. č. 177/1996 Sb. tarifní hodnota 50.000 Kč, za nárok na vyklizení předmětných nemovitostí činí tarifní hodnota dle § 9 odst. 1 cit. vyhlášky 10.000 Kč a za požadovanou platbu 100.000 Kč činí tarifní hodnota 100.000 Kč dle § 7 cit. vyhlášky. Dle § 12 odst. 3 cit. vyhlášky se při spojení dvou a více věcí, pro něž spojení ke společnému projednání není stanoveno jiným právním předpisem, se za tarifní hodnotu považuje součet tarifních hodnot spojených věcí. V tomto případě činí součet tarifních hodnot spojených věcí 160.000 Kč (50.000 Kč + 10.000 Kč + 100.000 Kč). Odměna za jeden úkon při takto spojených věcech a tarifní hodnotě 160.000 Kč činí dle § 7 cit. vyhlášky 7.500 Kč. Zastupující advokát v řízení před soudem prvního stupně učinil 4 úkony právní služby, a to převzetí zastoupení, sepsí vyjádření ze dne 22. 8. 2019 a ze dne 2. 3. 2021 a účast u jednání dne 21. 4. 2022. Jeho odměna tak činí 30.000 Kč. Paušální náhrada výdajů za 4 úkony právní služby dle § 13 odst. 4 cit. vyhlášky činí $4 \times 300 \text{ Kč} = 1.200 \text{ Kč}$. Náhrada za promeškaný čas dle § 14 cit. vyhl. činí 1.600 Kč za 16 půlhodin po 100 Kč a náhrada cestovních výdajů činí 1.469 Kč tak, jak bylo zjištěno okresním soudem (bod 55. odůvodnění). Celková částka 34.269 Kč se zvyšuje o 21 % daně z přidané hodnoty na částku 41.465 Kč. Toto jsou celkové náklady, které vznikly žalované v řízení před soudem prvního stupně. Odvolací soud dospěl k závěru, že je spravedlivé rozdělit tyto náklady na třetiny a žalobcům a) a b), kteří se domáhali dvou nároků – vyklizení předmětných nemovitostí a zaplacení částky 100.000 Kč, uložit k zaplacení 2/3 z těchto nákladů řízení, tj. částku 27.643 Kč. Žalobci a), který se domáhal dalšího nároku – určení svého vlastnického práva k předmětným nemovitostem, uložil soud k zaplacení další 1/3 těchto nákladů řízení, tj. částku 13.822 Kč.
31. Stejnou úvahou jako shora byl veden odvolací soud také při rozhodnutí o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odměna zastupujícího advokáta činí za jeden úkon právní služby 7.500 Kč, advokátu byla přiznána odměna za dva úkony právní služby – vyjádření k odvolání ze dne 20. 7. 2022 a účast u ústního jednání před odvolacím soudem dne 14. 3. 2023. Celkem činí odměna 15.000 Kč. Paušální náhrada výdajů za 2 úkony právní služby po 300 Kč činí 600 Kč. Advokát požadoval náhradu cestovních výdajů a výdajů na ubytování spojených s účastí u ústního jednání v celkové výši 4.803,70 Kč, přičemž za předmětné odvolací řízení z této částky žádal jednu polovinu, tj. 2.401,85 Kč. Advokát doložil vzniklé náklady potvrzením Hotelu Mecure Ostrava Center o zaplacení celkové částky 2.660,70 Kč za ubytování a fotokopii jízdenky z Prahy do Ostravy dne 13. 3. 2023, kdy cena činila celkem 944 Kč, zpáteční jízdenka dne 14. 3. 2023 činila celkem 1.199 Kč. Celkem činí náklady na cestu a ubytování 4.803,70 Kč, z čehož jedna polovina činí 2.401,85 Kč. Paušální náhrada za promeškaný čas za 14 půlhodin po 100 Kč činí 1.400 Kč. Částka 19.401,85 Kč se zvyšuje o 21 % daně z přidané hodnoty na částku 23.476 Kč. Žalovaná však požadovala pouze 22.972 Kč a tato částka jí byla přiznána. Odvolací soud dvě třetiny z této částky uložil zaplatit žalobcům a) a b) za nároky, které uplatnili – vyklizení pozemků a zaplacení

částky 100.000 Kč, což činí 15.315 Kč. Jednu třetinu vzniklých nákladů uložil odvolací soud k zaplacení žalobci a) za uplatněný nárok – určovací žalobu. Tato částka činí 7.657 Kč.

32. Odvolací soud je toho názoru, že přes skutečnost, že je na straně žalované stát – [REDAKCE] jedná se v daném případě o tak speciální žalobní nárok, že státu zde nelze upřít právo na zastoupení advokátem.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku v odstavci I. výroku **je dovolání přípustné** podle § 237 o. s. ř. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat dle § 239 o. s. ř. jen dovolací soud. Účastník může podat dovolání do 2 měsíců od doručení rozsudku odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, a to k Nejvyššímu soudu ČR v Brně.

Proti nákladovým výrokům **není dovolání přípustné**.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Ostrava 14. března 2023

JUDr. Jana Palkovská v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Pálínkášová.

Markéta
Pálínkášová
á

Digitálně
podepsal Markéta
Pálínkášová
Datum: 2023.04.13
14:29:24 +02'00'